แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

[1]รตนพร โชติทวีศักดิ์ศรี Rattanaporn Chotthawesukse
[2]พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ Phrakhrusangharak Chakkit Phuripañño
[3]ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka
[1] [2] [3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Chotthawesukse@hotmail.com

Article Received: December 03, 2024. Revised: December 25, 2024. Accepted: December 27, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 331 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความต้องการจำเป็น PNImodified อยู่ระหว่าง 0.235-0.173 โดยภาพรวม PNImodified =0.210 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน อันดับที่ 2 คือ ความน่าเชื่อถือและช่องทางการสื่อสาร อันดับที่ 3 คือ ความสามารถของผู้รับสาร และลำดับสุดท้าย คือ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม 2) วิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรม คือ สัปปุริสธรรม 7 ประการ ประกอบด้วยด้านธัมมัญญุตา มี 6 วิธี อัตถัญญุตา มี 5 วิธี ด้านอัตตัญญุตา มี 5 วิธี มัตตัญญุตามี 3 วิธี กาลัญญุตามี 4 วิธี ปริสัญญุตา มี 3 วิธี ด้านปุคคลปโรปรัญญุตา มี 5 วิธี และ 3) แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรม (หลักปุริสธรรม 7) ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ธัมมัญญุตา การแสดงออกถึงความต้องการขององค์กร วิสัยทัศน์ ค่านิยมองค์กรแต่บุคลากร ใช้ภาษาที่เหมาะกับผู้ฟัง มีการแก้ปัญหาและควรคิดอย่างสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีตามความเป็นจริง และชัดเจนสามารถเข้าใจได้ง่าย (2) อัตถัญญุตา การกำหนดรายงานความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายสื่อสารอย่างชัดเจนกับผู้ใต้บังคับบัญชา (3) อัตตัญญุตา การพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ มีความเสมอต้นเสมอปลาย (4) มัตตัญญุตา การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น มีบทบาทสำคัญในการทำให้ของบุคลากรของสถานศึกษามีความเชื่อมั่นในองค์กร (5) กาลัญญุตา การพูดสร้างความรู้สึกหรือแรงบันดาลใจอย่างต่อเนื่อง (6) ปริสัญญุตา

การมีอิทธิพลและโน้มน้าวใจได้ มีส่วนร่วมของบุคลากรของสถานศึกษา (7) ปุคคลปโรปรัญญุตา การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นแก้ไขและติดสินใจร่วมกัน
คำสำคัญ: ทักษะการสื่อสาร, หลักพุทธธรรม, สัปปุริสธรรม 7

ABSTRACT

This research aims to 1) study the communication skills needs of school administrators, 2) study the methods for developing communication skills according to Buddhism principles of school administrators, and 3) propose guidelines for developing communication skills according to Buddhism principles of school administrators. This research was conducted using a mixed-methods methodology. The quantitative research used a questionnaire with a sample of 331 teachers. Data were analyzed using statistics, including percentages, frequencies, means, standard deviations, and needs. The qualitative research was conducted by interviewing 5 experts. Data were analyzed using content analysis. The results of the research found that 1) the communication skills needs of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, had PNImodified needs between 0.235-0.173. Overall, PNImodified = 0.210. The first-ranked need was consistency, second was reliability and communication channels, third was receiver's ability, and last was environmental appropriateness. 2) Methods for developing communication skills according to Buddhism principles of school administrators, it was the development of communication skills according to Buddhism principle, namely the 7 Sappurisa-dhamma (Qualities of a good man), consisting of 6 methods of Dhammaññutā (Knowing the cause) , 5 methods of Atthanñutā (Knowing the consequence), 5 methods of Attanñutā (Knowing oneself), 3 methods of Mattaññutā (Moderation), 4 methods of Kālanñnutā (Knowing the proper time), 3 methods of Parisaññutā (Knowing the assembly), 5 methods of Puggalaparoparaññutā (Knowing the individual), and 3) Guidelines for developing communication skills according to Buddhist principle (7 Purisadhamma principles) of educational institution administrators, consisting of (1) Dhammaññutā, expressing the needs of the organization, vision, and values of the organization for each personnel, using language appropriate for the listener, solving problems and should think creatively, seeing the world in a positive way, realistically, and clearly and easily understood. (2) Atthanñutā, determining progress reports and movements in working towards goals, communicating clearly to subordinates. (3) Attanñutā, speaking appropriately according to the time and place, and being consistent. (4) Mattaññutā, inspiring others, playing an important role in making personnel of the educational institution. (5) Kālanñnutā, continuously creating feelings or inspiration through speaking. (6) Parisaññutā, influencing and persuading, with the participation of the educational institution's personnel. (7) Puggalaparoparaññutā, providing opportunities for personnel to express their opinions, making corrections and decisions together.
Keywords: Communication Skills, Buddhist Principles, Seven Sappurisa-Dhamma

บทนำ

การติดต่อสื่อสารมีความจำเป็นอย่างยิ่งสาหรับการอยู่รวมกันของมนุษย์ และเกิดขึ้นพร้อมกับการกำเนิดของมนุษย์ เมื่อสังคมขยายกว้างออกไปและมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น การติดต่อสื่อสารก็พัฒนาไปใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารในปัจจุบันนี้จึงต้องมีวิสัยทัศน์มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงานและปรับเปลี่ยนวิธีการติดต่อสื่อสารแบบเดิมมาใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็ว และมีความถูกต้อง

ทักษะด้านการสื่อสาร เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญยิ่งของศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมพร้อมให้บุคลากรมีความชำนาญในทักษะด้านการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบัน หน่วยงานหรือองค์กรขนาดใหญ่ ซึ่งมีบุคลากรจำนวนมาก การบริหารเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการแต่ละคนบุคคลย่อมมีความซับซ้อน จากการศึกษาพบว่ามีองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนเกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องของช่องทางสาหรับเผยแพร่ข่าวสารที่ล้าสมัย ขาดความน่าสนใจ หรือปัญหาการสื่อสารในระดับเดียวกันที่เกิดความไม่เข้าใจ ไม่สามารถปรึกษาตกลงกันได้ ทำให้มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อกัน ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กร ดังจะเห็นได้จากข่าวหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏตามสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประท้วง ขับไล่หรือขอร้องให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน โดยบางเหตุการณ์เมื่อได้รับการตรวจสอบแล้วนั้น พบว่ามีสาเหตุสำคัญมาจากความผิดพลาดของการสื่อสารของผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีการร้องเรียนให้ตรวจสอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่ประสบภัยน้ำท่วม ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปี พ.ศ. 2561 (สำนักข่าวทีนิวส์, 2561) ซึ่งสาเหตุเกิดจากการสื่อสารที่ผิดพลาดระหว่างอำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งในพื้นที่กับคณะครูและสื่อมวลชล จากกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความผิดพลาดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสาร เป็นสาเหตุที่ทำให้การดำเนินการภายในองค์กรไม่เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการเกิดการเข้าใจผิด จนนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรด้วยกันเอง ระหว่างบุคลากรกับองค์กร จนกระทั่งระหว่างองค์กรกับสังคม ความขัดแย้งในการติดต่อสื่อสารนี้ย่อมส่งผลให้การบริหารองค์กรเกิดความล้มเหลว (จรัสโฉม ศิริรัตน์, 2559)

การสื่อสารในองค์กรเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารองค์กรประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม การดำเนินการใดๆ ของสถานศึกษาย่อมส่งผลต่อสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กระบวนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลโดยปราศจากความขัดแย้งจึงเป็นภารกิจที่ท้าทายสำหรับผู้บริหาร ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในกระบวนการดำเนินงานต่างๆ ตลอดจนสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษา ล้วนเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารทั้งสิ้น ผู้บริหารทุกคนจึงควรเป็นนักสื่อสารที่ดีโดยจะต้องมีความสามารถในการใช้ศิลปะในการสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งทาให้เกิดความรู้สึกที่พึงพอใจและเต็มใจที่จะทางานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายไว้ (สมยศ นาวีการ, 2536)

การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดทักษะด้านการสื่อสารนั้นขั้นแรกจะต้องชี้ให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเสียก่อน จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการทำความเข้าใจถึงรูปแบบของการสื่อสารซึ่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้สื่อสาร เพื่อให้การสื่อสารนั้นบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงระดับของการสื่อสาร ตั้งแต่ระดับแก่น ซึ่งเป็นระดับพื้นฐานของการสื่อสารของผู้บริหาร ไปจนถึงการสื่อสารระดับองค์กร ซึ่งมีกระบวนการที่ซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องมากที่สุด

จากปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนความก้าวหน้าขององค์กรสถานศึกษา และความสำคัญของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารองค์การในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ว่าเป็นอย่างไร และมีแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารอย่างไร เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาอื่นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 2,208 คน และมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (ธีระวุฒิ เอกะกุล, 2544) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 5 คน โดยใช้เทคนิค Snow Ball และการเลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก โรงเรียนที่ผ่านคัดเลือกเข้ารับการประเมินรางวัลพระราชทานระดับเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาเชิงพุทธและผู้บริหารได้รับรางวัลดีเด่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร หลักพุทธธรรม ศึกษาข้อมูลประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุง/แก้ไขและนำเสนอ 2) การสร้างข้อคำถามแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานที่ทำงาน โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนก ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 อันดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดคำถามเชิงบวก มีระดับการจัดการ 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นคาถามปลายเปิด (Open

ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี 3) นำร่างแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปตรวจสอบความเรียบร้อยและนำเสนอแบบสอบถามนั้นต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และความชัดเจนของข้อคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหารายข้อจากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC= 0.5 ขึ้นไป และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหาและรูปแบบการพิมพ์ 4) นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปดำเนินการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรครู ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) 5) นำแบบสอบถามที่ทดลองแล้วมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขออนุมัติใช้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปแจกกลุ่มตัวอย่างจริงที่กำหนด

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานที่ทำงาน โดยใช้เกณฑ์การแปลผลของคะแนนค่าเฉลี่ยการวัดระดับคะแนน 2)วิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตามสภาพคาดหวัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น โดยวิธี Priority Needs Index (PNImodified) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I – D) แล้วหารด้วยค่า 3) แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นคาถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำผลของการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เส้า ตามกรอบแนวคิดของสุภางค์ จันทวานิช (2540)

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม

องค์ประกอบ	สภาพที่พึงประสงค์ (I)			สภาพที่ปฏิบัติปัจจุบัน (D)			$PNI_{modified}$ (I-D)/D	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ความน่าเชื่อถือ	4.61	0.55	มากที่สุด	3.78	1.17	มาก	0.220	2
2. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	4.61	0.44	มากที่สุด	3.93	1.15	มาก	0.173	6
3. เนื้อหาสาระ	4.62	0.53	มากที่สุด	3.81	1.14	มาก	0.213	4
4. ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน	4.73	0.47	มากที่สุด	3.83	1.12	มาก	0.235	1
5. ช่องทางการสื่อสาร	4.71	0.47	มากที่สุด	3.86	1.12	มาก	0.220	2
6. ความสามารถของผู้รับสาร	4.69	0.46	มากที่สุด	3.86	1.12	มาก	0.215	3
7. ความแจ่มแจ้งของข่าวสาร	4.65	0.43	มากที่สุด	3.90	1.13	มาก	0.192	5
ภาพรวม	**4.66**	**0.48**	**มากที่สุด**	**3.85**	**1.14**	**มาก**	**0.210**	

จากตารางที่ 1 พบว่า

สภาพที่ปฏิบัติปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่ปฏิบัติในสภาพปัจจุบันโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความแจ่มแจ้งของข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านความสามารถของผู้รับสาร และด้านที่ค่าต่ำสุด ด้านความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน ตามสภาพที่พึงประสงค์ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสม่ำเสมอต่อเนื่องกันสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านช่องทางการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านช่องทางการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่ค่าต่ำสุด ด้านความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความต้องการจำเป็น PNImodified อยู่ระหว่าง 0.235-0.173 โดยภาพรวม PNImodified =0.210 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน อันดับที่ 2 คือ ความน่าเชื่อถือและช่องทางการสื่อสาร อันดับที่ 3 คือ ความสามารถของผู้รับสาร และลำดับสุดท้าย คือ ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

2. วิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีการผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ธัมมัญญตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความต้องการขององค์กร วิสัยทัศน์ ค่านิยมองค์กรแต่บุคลากร 2) ควรมีการเลือกภาษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ฟัง 3) ผู้บริหารควรทำความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นกระทบกับบุคลากร องค์กร และจากภายนอก 4) มีการแก้ปัญหาและควรคิดอย่างสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีตามความเป็นจริง 5) เนื้อหาที่นำเสนอออกจากองค์กรต้องไม่กำกวม ชัดเจนสามารถเข้าใจได้ง่าย 6) ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจบริบทขององค์กรอย่างแท้จริง

2.2 อัตถัญญตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกำหนดรายงานความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงาน 2) ผู้บริหารที่จะสื่อสารได้ดีนั้นต้องรู้ว่า รู้ว่าเป้าหมายของคุณคืออะไร 3) เลือกใช้สารอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยมีหลักฐานอย่างชัดเจน 5) ก่อนการสื่อสารต้องทำความเข้าใจในเรื่องที่จะสื่อสาร

2.3 อัตตัญญุตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้1) ควรพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ไม่พูดเรื่อยเปื่อยไร้สาระ 2) มีความเสมอต้นเสมอปลายในการทำงาน 3) ต้องให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจลูกน้องหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน และควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ถือตัวจนเกินไป 4) การวางตัวทั้งในที่ทำงานและในที่ชุมชน5) ใช้สัญลักษณ์ของโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของการสื่อสาร

2.4 มัตตัญญุตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ 1) แบ่งปันค่านิยมและวิสัยทัศน์: แถลงการณ์เกี่ยวกับวิสัยทัศน์และค่านิยมขององค์กร 2) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น: ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการทำให้พนักงานเชื่อมั่นในองค์กร 3) มีอิทธิพลและโน้มน้าวใจได้: การบอกให้ผู้คนทำเพียงอย่างเดียวมักจะไม่ได้ผล

2.5 กาลัญญุตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ 1) พูดสร้างความรู้สึกหรือแรงบันดาลใจอย่างต่อเนื่อง 2) การสื่อสารค่านิยมขององค์กร การแจ้งข้อมูลให้พนักงานทราบ 3) มีการตอบย้ำถึงมุมมองแตกต่างกันของบุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร 4) ผู้นำยังสามารถแสดงให้บุคลากรเห็นได้ด้วยว่าการสื่อสารที่ดีเป็นอย่างไร

2.6 ปริสัญญุตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ 1) มีอิทธิพลและโน้มน้าวใจได้: การบอกให้ผู้คนทำเพียงอย่างเดียวมักจะไม่ได้ผล 2) เพิ่มการมีส่วนร่วมของพนักงาน: การสื่อสารค่านิยมขององค์กร การแจ้งข้อมูลให้พนักงานทราบ 3) รับมือกับการเปลี่ยนแปลง: พนักงานจะมองว่าผู้นำเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมั่นคงในช่วงเวลาที่องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง

2.7. บุคคลปโรปรัญญุตา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นแก้ไข และติดสินใจร่วมกัน 2) ให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาได้รับทราบนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และมาตรฐานของสถานศึกษา 3) ทำให้บุคลากรทราบบทบาทและหน้าที่ของตน 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสอนและแนะนาวิธีการทางานให้กับบุคลากรแต่ละคนเข้าใจการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน 5) ช่วยเสริมสร้างขวัญและกาลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการยกย่องชมเชย เผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

3.1 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านธัมมัญญุตา เป็นผู้รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่เข้าไปเกี่ยวข้องในการสื่อสาร ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยรู้เข้าใจสิ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล หลักการ หลักความจริง เนื้อหาสาระของเรื่องที่จำสื่อสารรู้แจ้งแทงตลอดในทฤษฎีและปฏิบัติในศาสตร์และศิลป์ของตน รู้ว่าจะต้องกระทำเหตุนี้ๆ หรือกระทำตามหลักการนี้ จึงจะให้เกิดผลที่มุ่งหมายหรือต้องการนั้นมีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความต้องการขององค์กร วิสัยทัศน์ ค่านิยมองค์กรแต่บุคลากร ควรมีการเลือกภาษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ฟัง ผู้บริหารควรทำความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นกระทบกับบุคลากร องค์กร และจากภายนอก มีการแก้ปัญหาและควรคิดอย่างสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีตามความเป็นจริง เนื้อหาที่นำเสนอออกจากองค์กรต้องไม่กำกวม ชัดเจนสามารถเข้าใจได้ง่าย ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจบริบทขององค์กรอย่างแท้จริง

3.2 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านอัตถัญญุตา รู้จักเนื้อหาสาระผลอันนี้เกิดจากเหตุอันนี้ ความหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ ของการสื่อสารที่แน่นอน ชัดเจน รู้ความมุ่งหมายของหลักการที่ตนต้องปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจประโยชน์ที่ประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของกิจการที่ทำ รู้ว่าสิ่งที่ตนทำอยู่อย่างนั้นเพื่อประสงค์เป็นประโยชน์ รู้ว่าอะไรควรจะได้บรรลุผล รวมถึงรู้จักผลที่จะเกิดขึ้น

สืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ ผู้บริหารควรกำหนดรายงานความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารที่จะสื่อสารได้ดีนั้นต้องรู้ว่า รู้ว่าเป้าหมายของคุณคืออะไร เลือกใช้สารอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยมีหลักฐานอย่างชัดเจน และก่อนการสื่อสารต้องทำความเข้าใจในเรื่องที่จะสื่อสาร

3.3 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านอัตตัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักตนเองรู้ว่าตน รู้จักกำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด ประพฤติปฏิบัติเหมาะสมและทำการต่างๆ สอดคล้องถูกจุดของผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ ตลอดจนพร้อมแก้ไขปรับปรุงให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์อันยิ่งขึ้น มีความสามารถวิเคราะห์ตนเองว่าเป็นใคร มีฐานะและภาวะเป็นอย่างไร ต้องการอะไร เมื่อมองออกแล้วพยายามปรับให้ถูกต้องเหมาะสม วางตนให้เหมาะสมกับฐานะและภาวะและใช้กำลังความรู้ความสามารถพัฒนา รวมถึงความรู้จักหยุดยั้งความต้องการอันเกินขอบเขตกำลังความรู้ความสามารถของตน และหยุดยั้งการแสวงหาอันเกินกำลังหรือในทางที่มิชอบธรรม มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ ควรพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ไม่พูดเรื่อยเปื่อยไร้สาระ มีความเสมอต้นเสมอปลายในการทำงาน ต้องให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจลูกน้องหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน และควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ถือตัวจนเกินไป การวางตัวทั้งในที่ทำงานและในที่ชุมชน และใช้สัญลักษณ์ของโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของการสื่อสาร

3.4 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านมัตตัญญุตา เป็นผู้รู้จักความพอดี รู้จักความพอเหมาะในการพูด การสื่อสารบางอย่างหากมากเกินไป ผู้รับสารก็รับไม่ได้ไม่เข้าใจสื่อสารไม่แจ่มแจ้งชัดเจน หากน้อยไปก็ไม่เพียงพอ การรู้จักประมาณในการสื่อสาร คือ ไม่ส่งสารซ้ำซากมากเกินไปน้อยเกินไปจึงเป็นคุณสมบัติประการสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ส่งสาร การสื่อสารทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการ โดยมิใช่เพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจ แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย หรือองค์ประกอบทั้งหลายที่จะลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ แบ่งปันค่านิยมและวิสัยทัศน์: แถลงการณ์เกี่ยวกับวิสัยทัศน์และค่านิยมขององค์กร สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น: ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการทำให้พนักงานเชื่อมั่นในองค์กร และมีอิทธิพลและโน้มน้าวใจได้: การบอกให้ผู้คนทำเพียงอย่างเดียวมักจะไม่ได้ผล

3.5 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านกาลัญญุตา เป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ ผู้ส่งสารต้องรู้จักเวลาในการสื่อสารว่า เวลาไหนควร เวลาไหนไม่ควรหากผู้ส่งสารไม่รู้จักเวลาในการสื่อสาร นอกจากการสื่อสารนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จแล้วยังอาจทำให้เสียประโยชน์จากการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารนั้นควรแบ่งเวลาให้เหมาะแก่กิจที่จะต้องทำ การสื่อสารจึงจะดำเนินไปโดยเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ไม่ยุ่งยิ่งยุ่งเหยิงสับสน มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ พูดสร้างความรู้สึกหรือแรงบันดาลใจอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารค่านิยมขององค์กร การแจ้งข้อมูลให้พนักงานทราบ มีการตอบย้ำถึงมุมมองแตกต่างกันของบุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร และผู้นำสามารถแสดงให้บุคลากรเห็นได้ด้วยว่าการสื่อสารที่ดีเป็นอย่างไร

3.6 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านปริสัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักท้องถิ่น รู้จักชุมชน รู้จักสังคม หรือเรียกว่ารู้จักกลุ่มผู้รับสารว่าในถิ่นที่ชุมนุมและต่อชุมชนนั้นเมื่อเข้าไปหาควรทำกิริยาอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์อย่างนี้ๆ จึงเป็นการสื่อได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ มีอิทธิพลและโน้มน้าวใจได้: การบอกให้ผู้คนทำเพียงอย่างเดียวมักจะไม่ได้ผล เพิ่มการมีส่วนร่วมของพนักงาน: การสื่อสารค่านิยมขององค์กร การแจ้งข้อมูลให้

พนักงานทราบ และรับมือกับการเปลี่ยนแปลง: พนักงานจะมองว่าผู้นำเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมั่นคงในช่วงเวลาที่องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง

3.7 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้านบุคคลปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า ผู้รับสารแต่ละคน แต่ละกลุ่มมีลักษณะนิสัยจำเพาะเป็นของตนเอง มีจริต มีอัธยาศัย มีศักยภาพ มีความสามารถในด้านใดชอบหรือไม่ชอบอะไร มีความสามารถในการรับสารมากน้อย แค่ไหนเพียงใด การที่ผู้ส่งสารทราบความแตกต่างระหว่างบุคคลได้นั้นทำให้สามารถแยกแยะผู้รับสารได้ มีวิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ดังนี้ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นแก้ไข และติดสินใจร่วมกัน ให้บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาได้รับทราบนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และมาตรฐานของสถานศึกษา ทำให้บุคลากรทราบบทบาทและหน้าที่ของตน ผู้บริหารสถานศึกษามีการสอนและแนะนาวิธีการทางานให้กับบุคลากรแต่ละคนเข้าใจการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน และช่วยเสริมสร้างขวัญและกาลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการยกย่องชมเชย เผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านมีความต้องการจำเป็นของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากการวิเคราะห์มีค่าความต้องการจำเป็น 3 อันดับ คือ 1) ผู้บริหารให้ข่าวสารข้อมูลโดยอยู่บนพื้นฐานของความจริงใจและไว้วางใจเพื่อพัฒนางาน 2) ด้านข่าวสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรออกมาจากตัวผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นทางการจากผู้บริหาร 3) ด้านมีคู่มือเพื่อวางแผนแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายตามปฏิทินการปฏิบัติงานที่กำหนด เพราะการที่บริหารต้องทำงานนั้นต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างมากจึงต้องมีทักษะการสื่อสารนับว่าเป็นจำเป็นอย่างมาก มีความสอดคล้องกับแนวคิดของศิริชัย กาญจนวาสี (2556) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการที่มีการส่งสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงความชัดเจนของสาร ช่องทางการสื่อสาร และการตอบสนองของผู้รับสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนารัฐ ฉ่ำสุริยา (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารในองค์กร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ด้านการรับฟังการสื่อสารจากล่างขึ้นบน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยการสื่อสารด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมากที่สุดรองลงมาเป็นการรับฟังการสื่อสารจากล่างขึ้นบน และการสนับสนุนซึ่งกันและกันตามลำดับนอกจากนี้ยังพบว่าความเข้าใจในกิจกรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของพนักงานมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2. วิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรม คือ สัปปุริสธรรม 7 ประการ ประกอบด้วยด้านธัมมัญญุตา มี 6 วิธี อัตถัญญุตา มี 5 วิธี ด้านอัตตัญญุตา มี 5 วิธี มัตตัญญุตามี 3 วิธี กาลัญญุตามี 4 วิธี ปริสัญญุตา มี 3 วิธี ด้านปุคคลปโรปรัญญุตา มี 5 วิธี มีความสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ทุกข้อมีความสำคัญ ถ้าปฏิบัติได้ทุกข้ออย่างเคร่งครัดจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชนมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน

สร้างสรรค์สามัคคีให้เกิดในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดี ผูกพันธุ์และเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน ควรมีความจริงใจองค์กรต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ให้ผลประโยชน์เกิดกับประชาชนมากที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรม (หลักปุริสธรรม 7) ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ธัมมัญญุตา การแสดงออกถึงความต้องการขององค์กร วิสัยทัศน์ ค่านิยมองค์กร แต่บุคลากร ใช้ภาษาที่เหมาะกับผู้ฟัง มีการแก้ปัญหาและควรคิดอย่างสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดีตามความเป็นจริง และชัดเจนสามารถเข้าใจได้ง่าย (2) อัตถัญญุตา การกำหนดรายงานความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายสื่อสารอย่างชัดเจนกับผู้ใต้บังคับบัญชา (3) อัตตัญญุตา การพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ มีความเสมอต้นเสมอปลาย (4) มัตตัญญุตา การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น มีบทบาทสำคัญในการทำให้ของบุคลากรของสถานศึกษา มีความเชื่อมั่นในองค์กร (5) กาลัญญุตา การพูดสร้างความรู้สึกหรือแรงบันดาลใจอย่างต่อเนื่อง (6) ปริสัญญุตา การมีอิทธิพลและโน้มน้าวใจได้ มีส่วนร่วมของบุคลากรของสถานศึกษา (7) ปุคคลปโรปรัญญุตา การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นแก้ไขและติดสินใจร่วมกัน มีความสอดคล้องกับการวิจัยของอรอุษา มั่งมี (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า และแนวทางการการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรม 7 2) วิธีการพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรม 7 3) สื่ออุปกรณ์ 4) การประเมินผลการพัฒนา เป็นแนวทางการพัฒนาครูโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคมโดยบูรณาการกับหลักสัปปุริสธรรม 7 อันเป็นหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญสำหรับคนดีเพื่อพัฒนาให้เป็นครูดี ครูสมบูรณ์แบบ เป็นครูที่นำพาประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยส่วนรวม สามารถนำหมู่ชน สังคม และประเทศชาติไปสู่ความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้า

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบของทักษะการสื่อสาร SCS-3CSC

C = Credibility (ความน่าเชื่อถือ)

S = Suitability for the environment (ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม)

C = Content substance (เนื้อหาสาระ)

C = Consistency (ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน)

C = Communication channels (ช่องทางการสื่อสาร)

R = Receiver's ability (ความสามารถของผู้รับสาร)

C = Clarity of information (ความแจ่มแจ้งของข่าวสาร)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สถานศึกษาส่งเสริมทั้งกระบวนการให้มีการสื่อสารกันอย่างทั่วถึง ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนตระหนักถึงความสำคัญ แล้วนำไปดำเนินการจัดทำโครงการ กิจกรรม เพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสารได้อย่างถูกต้องให้กับบุคลากร ครู และ นักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเลือกระบบที่เหมาะสมกับบุคลากร ครูในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤตติกรรมภาวะผู้นำการสื่อสารองค์ทางการศึกษาในยุคดิจิทัลกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

จรัสโฉม ศิริรัตน์. (2559). ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร: กรณีศึกษาสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว**. 9(1). 59.

ธนารัฐ ฉ่ำสุริยา. (2562). การสื่อสารภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (ไคเซ็น) หลักฐานเชิงประจักษ์บริษัท แพรคติก้า จำกัด. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**. 6(3). 12-19.

พระมหาคมเพชร วชิรปญฺโญ. (2552). **การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิน : กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการสื่อสาร: หลักการและการประยุกต์ใช้.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมยศ นาวีการ. (2536). **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิ.

สุภางค์ จันทวานิช. (2540). **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

อรอุษา มั่งมี. (2565). **การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสัปธรรม 7 ของครูโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัญชนา พรหมเพ็ญ. (2556). **การพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หน่วยการเรียนรู้เรื่อองการนำเสนอข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.